

Některé zkušenosti z plánování a provádění jaderných úderů štábem vševojskové armády a štábem divize

Major Vincent Vasilko

Soudobý boj je bojem vševojskovým. Vyznačuje se využitím atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, hromadným zasazením pozemních vojsk s nejrůznější bojovou technikou, raketových zbraní, letectva a vzdušných výsadků. Tyto síly a prostředky umožňují zasazovat nepříteli překvapivé a ničivé údery do velké hloubky a v krátké době jej zničit.

Hlavním prostředkem ničení v soudobé operaci a boji jsou jaderné zbraně. Jejich vlastnosti dovolují spolehlivě a téměř okamžitě ničit a umlčovat živou sílu nepřítele na velkých plochách a způsobit mu rozhodující ztráty na technice.

Jaderné zbraně ve spojení s raketovými nosiči tvoří zbraň, která je velmi pohyblivá, těžko zranitelná, nezávislá na meteorologických podmínkách a PVO nepřítele. Značný dostřel a mohutný účinek raketových zbraní s nukleární náplní umožňuje velitelům rozhodujícím způsobem ovlivnit průběh operace.

Jaderné zbraně je výhodné používat hromadně a s překvapením. Jedině tak je možno dosáhnout zásadního zvratu situace. Z toho hlediska je třeba velení těchto prostředků centralizovat, a to zejména při přípravě operace a v rozhodujících fázích boje, soustředit je v rukou velitele frontu a armády (divize) a používat je po provedení a důkladném uvážení a přesných propočtech.

Charakteristické rysy soudobé operace kladou vysoké nároky na rychlost rozhodování a použití jaderných zbraní, okamžité využití úderů pozemními vojsky a důkladnou znalost situace vojsk. Z hlediska těchto požadavků a k zvýšení úderné síly divizí jsou do organizace tankových a motostřeleckých divizí začleněny raketové prostředky (oddíl vojskových raket), kde situace jejich vojsk je přehlednější a na některých úsecích dokonce pozorovatelná, kde zprávy o situaci vlastních vojsk docházejí rychleji a kde je k dispozici

tolik sil a prostředků vojskového průzkumu, kterými je možno zabezpečit stálý přehled o situaci nepřítele a současně provést vhodný výběr cílů pro jaderné údery.

Začleněním raketové jednotky do organizace divize a přidělování jaderných granátů divizím nutí štáb divize najít správnou organizaci práce velitele a štábu divize k účelnému využití raketových prostředků. S cílem zabezpečit rychlé a včasné provedení úderu na základě důkladné znalosti situace nepřítele a situace vlastních vojsk.

Jaderné zbraně používané hlavně v raketách umožňují dosáhnout překvapení, vytvářet rychle převahu v silách a prostředcích na požadovaných směrech, ničit spolehlivě a téměř okamžitě velká uskupení nepřítele, získávat iniciativu a přecházet do rozhodné činnosti.

Vzhledem k těmto vlastnostem raketových zbraní je velitel a náčelník štábu povinen věnovat značnou část svého času otázce použití jaderných zbraní. Plánování a použití jaderných zbraní je složité a velitel i náčelník štábu je povinen tuto problematiku zvládnout tak, aby mohl štáb řídit, usměrňovat a kontrolovat. Velitel (nebo náčelník štábu) osobně rozhoduje o použití jaderných zbraní, včetně cíle, epicentra, (centra), druhu a doby provedení výbuchu, ráže a nosiče jaderné nálože.

K zabezpečení plánování a používání jaderných úderů je organizováno na štábu frontu oddělení pro použití speciálních vojsk, které plní tyto úkoly:

- připravuje a navrhuje veliteli frontu všechny potřebné podklady pro použití jaderné náplně, tzn. určit cíl (objekt), jeho souřadnice, ráži, druh výbuchu, způsob a dobu provedení úderu;

- navrhuje veliteli frontu rozdělení cílů mezi frontem a armádami, mezi velitelem raketových vojsk a dělostřelectvem a velitelem smsls;

- předává všechna nařízení a rozkazy

frontu, týkající se použití zbraní hromadného ničení, armádám, velitelům raketového vojska a dělostřelectva a velitelům ssmls, pokud nebudou předány velitelem frontu přímo;

— vede přehled a evidenci jaderných náplní;

— prostřednictvím informačního oddělení informuje štáb frontu a nadřízený štáb o provedených úderech.

Na štábu armády otázky plánování a používání jaderných zbraní z vševojskového hlediska řeší operační oddělení v součinnosti s velitelem raketových vojsk a velitelem dělostřelectva armády, s náčelníkem oddělení průzkumu a operační leteckou skupinou.

Řešení otázek ochrany vojsk proti atomovým zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení se provádí na štábu armády centrálně k čemuž je vytvořena

— vyhodnocovací skupina

složená z příslušníků chemického vojska, která za řízení operačního oddělení v součinnosti s ženijním oddělením, týlem a v případě potřeby i jinými složkami (odděleními) štábu armády plní tyto úkoly:

— zpracovává písemné nařízení velitele armády pro ochranu vojsk proti zbraním hromadného ničení,

— vede evidenci vlastních jaderných úderů na nepřítele, zvláště pozemních a navrhuje náčelníkovi operačního oddělení potřebná bezpečnostní opatření k ochraně vlastních vojsk,

— vede evidenci nepřátelských jaderných úderů na vlastní vojska zvláště po-

zemních a navrhuje náčelníkovi operačního oddělení opatření k ochraně vojsk,

— má stálý přehled o radiační situaci jak terénu tak i vojsk,

— vede přehled ozářených osob.

Na stupni divize otázky plánování a použití jaderných zbraní řeší operační oddělení v úzké součinnosti se štábem dělostřelectva, oddělení průzkumu a podle potřeby i s jinými odděleními štábu divize. Plnění úkolů plánování a použití jaderných zbraní je v podstatě obdobné jako u operačního oddělení štábu armády.

Ochranu vojsk proti atomovým zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení nepřítele řeší oddělení chemické služby v úzké součinnosti s náčelníkem zdravotnické služby, ženijním náčelníkem a oddělením průzkumu divize. Obsah opatření a úkolů je obdobný jako u vyhodnocovací skupiny na stupni armády.

Tento systém práce štábů v plánování použití jaderných zbraní a v provádění ochrany vojsk proti atomovým zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení neznamena zbavení povinnosti ostatních příslušníků složek a oddělení štábu na všech stupních se zabývat otázkami atomových zbraní. Každá složka či oddělení druhů vojsk a služeb na všech stupních velení musí být schopna provést veškerá opatření k tomu, aby byly včas splněny úkoly a provedena opatření zejména na ochranu vlastních vojsk. To předpokládá stále sledovat, studovat a zevšeobecňovat problematiku používání jaderných zbraní a hledat rychlá opatření jak uchránit živou sílu a bojovou techniku před účinky atomových zbraní nepřítele.

METODIKA PRÁCE VELITELE A ŠTÁBU ARMÁDY (DIVIZE) PŘI PLÁNOVÁNÍ JADERNÝCH ÚDERŮ

Štáb armády obdrží od štábu frontu písemné podklady, ze kterých se dozví:

— počet přidělené vojskové a armádní munice (leteckých pum),

— pořadí přísunu jaderné munice,

— úkoly pro použití jaderných nábojů armádou,

— úkoly, které plní front ve prospěch armády.

Kromě toho může štáb frontu stanovit štábu vševojskové armády hodnotu jader-

né munice, kterou armáda se zúčastní opatření frontu jako protipřípravy apod., a některá omezení pro použití atomových zbraní (např. zákaz provedení pozemních úderů v určitém prostoru). Současně s tím obdrží štáb armády seznam cílů pro jaderné údery. Obsahem cílů jsou poslední vyhodnocené zprávy všech druhů průzkumu frontu a hlavního velení, rozmístění odpalovacích zařízení, sklady jaderné munice, naváděcí systémy nepřítele, velitelská stanoviště sborů, divizí, brigád, rozmístění vojsk atd. U jednotlivých cílů je

uvvedeno kdy a kde byl cíl zjištěn, dále které z těchto cílů v pásmu armády jsou ničeny nebo umlčovány prostředky frontu.

Na základě těchto podkladů může štáb armády zahájit plánování jaderných úderů. Na vlastním plánování se přímo podílí operační oddělení, oddělení dělostřelectva, oddělení průzkumu a operační letecká skupina.

Plánování a použití jaderných úderů řídí osobně velitel armády (divize). Je třeba, aby velitel při ujasnění úkolů a zhodnocení situace vlastní i nepřítele položil důraz na tyto otázky:

- jaký poměr sil je na frontě a jaký bude při plnění jednotlivých úkolů. To vytváří hlavní podklad pro použití vlastních jaderných zbraní;

- jaký poměr sil je třeba vytvořit použitím jaderných zbraní;

- kolik má při plnění těchto úkolů prostředků a jaké jsou podmínky pro jejich úspěšné použití

- na jaké uskupení nepřítele soustředit hlavní část jaderných zbraní a kde volit směr rozhodující činnosti.

Směr rozhodující činnosti je třeba vyjádřit především hromadným použitím jaderných zbraní na konkrétní nepřátelské cíle a objekty.

K udržení převahy nad nepřítelem je nutné stále zjišťovat a ničit jaderné zbraně nepřítele (na hloubku a šířku dosahu zbraní všeho druhu i mimo směr rozhodující činnosti). Je důležité zabezpečit spolehlivé krytí prostředků PVO a vést důsledně boj o udržení nadvlády ve vzduchu. Zabraňovat nepříтели provádět manévry silami a prostředky.

Po zhodnocení situace seznámí velitel armády (divize) vedoucí funkcionáře s ideou svého rozhodnutí. V zámyslu tohoto rozhodnutí stanovit cíl použití jaderných zbraní, to znamená čeho chce atomovými zbraněmi dosáhnout, které uskupení nepřítele a v jakém pořadí zničit. Na základě tohoto předběžného rozhodnutí přistupuje štáb k podrobnému rozpracování rozhodnutí. Hlavním obsahem práce velitele a štábu je stanovení konkrétních úkolů, které mají být atomovými údery splněny, např.:

- provedení hromadného úderu
- podpora boje
- ničení prostředků ZHN
- odražení protizteče

- boj se zálohami

- ničení tylových objektů atd.

Přitom je třeba stanovit jakou jadernou hodnotou se budou tyto úkoly plnit a k tomuto provést rozdělení munice na jednotlivé nosiče.

Nejdůležitější otázkou plánování:

- vyhodnotit vhodné cíle v celém pásmu armády,

- rozdělit armádní jadernou municí na celou operaci armády,

- rozdělit vojenskou jadernou municí divizím a upřesnit její použití v rámci úkolu armády.

Rozdělování jaderné munice nesmí být šablonovité. Přidělování jaderné munice divizím musí vycházet z nutnosti zničení zjištěných cílů před sestavou divize a musí odpovídat úkolu, který divize plní v rámci armády. Konečné rozhodnutí velitele armády obsahuje kromě rozdělování jaderných zbraní podle úkolů způsob provedení úderu a počet přidělené atomové munice. Po rozhodnutí vydá velitel armády (divize) zpravidla pokyny pro plánování např. jak provést dělostřeleckou a leteckou přípravu, kdy zaujmout palebná postavení apod.

Je samozřejmé, že způsob vydání rozhodnutí velitele může být různý, bude závislý na zvláštnostech té či oné situace. Je třeba si však uvědomit, že velitel a vševojskový štáb plánují použití atomových zbraní po stránce operačně taktické a nikoliv technické, že určují cíle a úkoly pro atomové zbraně a nezabývají se technickými výpočty.

Na základě rozhodnutí velitele, jeho pokyny přistupuje štáb k zpracování plánu operace, operační směrnice, provádí opatření k přípravě organizace součinnosti atd.

V plánu operace, který je nejdůležitějším dokumentem velení, je třeba vyjádřit zámysl použití jaderných zbraní. Zámysl použití jaderných zbraní se vyjadřuje jednak ve slovním zámyslu, kde se stanoví cíl použití jaderných zbraní, dále graficky, kde se vyjádří, kolik jaderných úderů se plánuje na jednotlivé cíle. V tabulce na plánu operace se uvede rozdělení jaderných zbraní podle úkolů. Z hlediska přípravy a organizace součinnosti je třeba zdůraznit, že v současné době je hlavním cílem součinnosti dosáhnout sladěním jaderných úderů a všech druhů paleb s činností vojsk z hlediska maximálního využití výsledku jaderných úderů pozemními vojsky.

ZVLÁŠTNOSTI PRÁCE ŠTÁBU ARMÁDY PŘI PLÁNOVÁNÍ A PROVEDENÍ JADERNÝCH ÚDERŮ PROSTŘEDKY ARMÁDY (arb).

K sladění práce na plánování a provádění jaderných úderů je třeba uvnitř štábu přesně vymezit funkční povinnosti jak jednotlivých oddělení a složek tak i jednotlivců, kteří se přímo podílejí na plánování. Prvním předpokladem rychlého a úspěšného plánování jaderných úderů je bezpodmínečná znalost všech vlastností raketových zbraní.

Podle dosavadní zkušenosti a platných zásad řeší jednotlivá oddělení při plánování a provedení jaderných úderů tyto úkoly:

- operační oddělení — v úzké

součinnosti s velitelem dělostřelectva a raketových vojsk.

Na základě pokynů velitele nebo náčelníka štábu

- navrhuje objekty pro jaderné údery
- navrhuje požadovaný účinek na cíl (umlčet, zničit, zabránit v postupu atd.)
- navrhuje epicentrum (centrum) jaderného úderu
- stanovuje druh výbuchu (vzdušný, pozemní, podzemní apod.)
- na základě zjištění cíle navrhuje dobu provedení úderu (podle tabulky 1)

Tabulka 1

Tabulka pravděpodobnosti zásahu cíle v palebném postavení v závislosti na době od zjištění cíle do napadení cíle palbou, za předpokladu 100% přesnosti střelby

	50%	60%	70%	80%	90%	95%
REDSTON	90'	72'	54'	36'	18'	9'
CORPORAL	60'	48'	36'	24'	12'	6'
MATADOR	90'	72'	54'	36'	18'	9'
HONEST JOHN	15'	12'	9'	6'	3'	1,5'

Informační skupina operačního oddělení vede přesnou evidenci jaderných úderů nepřítel (viz tabulku 2).

Tabulka 2

Přehled jaderných úderů nepřítel

Poř. čís.	Druh úd.		Den/hod.	Centrum – epicentrum	KT	Použito na	Předb. ztráty
	Poz.	Vz.					
1		X	2. 10. 08. 35	524, 381, 159	50	12 tp	1 tpr

Čas uvádět vždy čtyřmístným číslem. Centrum, epicentrum — kódy čtvercového systému mapy 100 000 (na všech stupních velení).

- štáb dělostřelectva

— provádí všechna technická i materiální opatření k tomu, aby po schválení nebo upřesnění velitelem armády a vydání rozkazu k provedení úderu, byl tento včas a přesně po daném cíli proveden;

- informuje velitele armády o skutečně provedeném úderu (jeho epicentru, době provedení a předpokládaném účinku);

— odpovídá za včasný přísun jaderných náplní, jejich technický stav a vede přesnou evidenci raket;

Operačně taktická příprava

— vypočítává parametry jaderného úderu;

— oddělení průzkumu

Úzkou spoluprací s operačním oddělením a štábem dělostřelectva zabezpečuje stálý přehled o cílech pro jaderné úderu a vyhledávání nových cílů, jejich doprovodu a kontrolu provedených jaderných úderů.

— operační letecká skupina

Zabezpečuje průzkum cílů a při použití jaderných úderů letectvem zabezpečuje přípravu a shoz jaderných pum.

ZVLÁŠTNOSTI PRÁCE ŠTÁBU ARMÁDY PŘI PLÁNOVÁNÍ A PROVEDENÍ JADERNÝCH ÚDERŮ PROSTŘEDKY DIVIZE (ovr).

Štáb armády stanoví:

- objekt napadení
- požadovaný účinek
- souřadnice cíle

Povel k odpálení dává velitel dělostřelectva divize (po souhlasu velitele armády) v případě použití pohotovostní baterie divize může vydat povel k odpálení i náčelník dělostřelectva armády přímo. Tyto zásady jsou platné v rozhodujících situacích závislých na splnění úkolu armády.

Úkoly jaderných zbraní, které v současném boji plní, nutí velitele a štáby se dále zabývat důsledněji zvláště otázkami plánování a použití i ochrany proti nim. Tento příspěvek je zpracován na základě zkušenosti štábu 1. armády z posledních cvičení, při plánování a používání jaderných zbraní. Vlastní štát nezahrnuje celou problematiku plánování a řízení jaderných úderů, upřesňuje jenom nejdůležitější momenty činnosti štábu armády a divize. Je třeba dále hledat nové formy jak zlepšit a zvláště zrychlit součinnost uvnitř štábu, jak docílit toho, aby návrhy na použití jednotlivých úderů pronikaly rychleji na upřesněné cíle nepřítele.

K zabezpečení stálého přehledu o vlastní jaderné munici, doporučuji vést na operačním oddělení a oddělení dělostřelectva štábu armády (divize) tuto tabulku.

dy. V ostatních případech se nechává veliteli divize plná iniciativa k použití ovr ve prospěch boje divize (po souhlasu velitele armády).

Povinnosti a úkoly jednotlivých oddělení na stupni divize při plánování jaderných úderů vlastními prostředky jsou obdobné jako na stupni armády při plánování úderů arb.

VŠEOBECNÉ ZÁSADY PŘI PLÁNOVÁNÍ JADERNÝCH ÚDERŮ

Hlavní opatření k provedení jaderného úderu:

- určení cíle pro jaderný úder
- vedení doplňkového průzkumu a pozorování cíle
- včasné střelecko-technické a materiálně technické zabezpečení
- volba druhu úderu
- volba mohutnosti jaderné náplně
- volba centra (epicentra)
- volba nosiče k provedení úderu
- provedení bezpečnostních opatření vlastních vojsk
- vydání úkolů nosičů a jejich kontrola
- využití výsledku atomového úderu

Cíle pro jaderné úderu schvaluje velitel armády (divize), navrhuje NS a NO operačního oddělení. Před každým odpálením atomového úderu podepisuje velitel armády kontrolní list úderu.

Přehled jaderné munice 5 A (možný vzor)

	VOJSK		ARMÁDNÍ					LP		FKR	C E L K E M					POUŽITO NA CÍLE	POŘADÍ ÚDERU
	10	30	10	20	40	50	100	10	40		V	A	LP	FKR	CELK.		
K DISPOZICI 5. A 10. 10. 61 04-00	4	3	2	1	4	1	2	1	2		7	10	3		20		
D - 1																	
PRVNÍ HROMADNÝ ÚDER			2	4	2	1		1	2		5+4	3			8+1		
351 arb 1/351 arb			✓													V6 4 md /N/	1
				✓												H3 4 md /N/	2
				✓												CORPORAL 2ac	3
2/351 arb			✓													AK 10 md	4
			✓													? 12 tbr 4 md	5
/POHOTOV. BATERIE/					✓											CORPORAL *	9*
OPER. LET. SKUPINA								✓								CORPORAL ?	6
								✓								REDSTON 7a	7
								✓								VOJSKA 12 md	8
ZÚSTATEK	4	3		2		2					7	4			11		
DO BÚ 5 A																	
10 td	✓															AK 4 md	10
	✓															11 mbr-VOJSKA	11
		✓														H3 10 md	12
4 td	✓															VOJSKA 35 mbr	13
		✓														V6 12 md	14
12 msd		1														atd	atd
40 msd	1																
351 arb 1/351 arb					1		1										
							1										
2/351 arb					1												
K DISPOZICI 11. 10. 10. 00																	
PŘESUNUTO OD F	2	1		2	3	2	1				3	8			11		
DO BÚ 5 A																	
atd																	

* pohotovostní baterii používat jen k ničení ZHN